

УДК 025.5:004.775]:[027.7+378.4

Інформаційно-аналітичні центри університетів та бібліотек: виклики часу

Олег СЕРБІН

д-р н. із соц. комунік., проф.

вул. Володимирська 58,
Київ, Україна, 01033

serbinolego@gmail.com

ORCID 0000-0003-3119-690X

Тетяна ЯРОШЕНКО

канд. іст. н., доц.

вул. Волоська, 8/5,
Київ, Україна, 04070

yaroshenko@ukma.edu.ua

ORCID 0000-0002-2985-2333

© Сербін О., Ярошенко Т., 2022

Університетські бібліотеки завжди відігравали важливу роль у підтримці досліджень і створенні знань. Виклики часу та цифрової науки спонукають університети та їхні бібліотеки до надання нових інноваційних послуг та застосунків для дослідників, створення відповідної інфраструктури цифрової підтримки досліджень та відповідної аналітики для університетів. Університетські бібліотеки в усьому світі стають ще важливішими гравцями не лише у створенні, збереженні та поширенні інформації, а також у наданні «вбудованих» послуг для дослідників та системної і якісної аналітики в царині цифрової науки для університетів.

У даній статті досліджуються аналітичні центри (з англ. *Think Tanks*), в т. ч. бібліотечно-інформаційного спрямування та описано історію їхньої появи та розвитку. Проаналізовано роль таких центрів у виконанні місії та стратегії сучасного університету (на прикладі окремих бібліотек та університетів України), дана їхня характеристика. Зосереджено увагу на різноманітних аспектах роботи бібліотечно-інформаційних центрів, акцентовано на процесі виробництва й розповсюдження інформаційно-аналітичної продукції та послуг, в якому стрімко зростає роль аналітичної діяльності та цифрової підтримки досліджень.

Зазначено, що ця діяльність ще не стала стандартом для багатьох університетів та бібліотек; очікування користувачів значно перевищують реальні рішення; відсутні чи недостатньо напрацьовані відповідні політики, технології та інфраструктура, персонал потребує додаткового навчання; недостатньо нових рішень на національному рівні; ресурсоемність створення цих нових рішень; численні правові проблеми.

Аналіз поточної ситуації спонукає університети до створення інформаційно-аналітичних служб та відповідних сервісів цифрової підтримки досліджень у тісній співпраці університетських бібліотек та інших підрозділів (науково-дослідна частина, видавництво, відділи ІТ тощо) як запоруку інституційної спроможності підтримки наукового процесу університету та відповідно його аналітики (щодо публікаційної активності, вимірювання впливів досліджень тощо). Для цього знадобляться нові політики, інструменти, послуги, навчання та потенціал для забезпечення співпраці.

Ключові слова: аналітичні центри, університети, інформаційно-аналітична діяльність, бібліотеки, цифрова наука, Україна.

INFORMATION AND ANALYTICAL CENTERS OF UNIVERSITIES AND LIBRARIES: CHALLENGES OF TIME

Oleh Serbin

Doctor of Science in Social Communications, Professor
58 Volodymyrska St., Kyiv, Ukraine, 01033
serbinolego@gmail.com
ORCID 0000-0003-3119-690X

Tetiana Yaroshenko

PhD in History, Associate Professor
8/5, Voloska St., Kyiv, Ukraine, 04070
yaroshenko@ukma.edu.ua
ORCID 0000-0002-2985-2333

University libraries have always played an important role in supporting research and knowledge creation. The challenges of time and digital science development encourage universities and their libraries to provide new innovative services and applications for researchers, create appropriate infrastructure for digital research support, and provide analytics for universities. University libraries in the world are becoming even more important players not only in the creation, preservation, and dissemination of information but also in providing “embedded” services for scholars and systematic and qualitative analytics in the field of digital science for universities.

This article examines think tanks, including library and information direction, and the history of their appearance and development. The role of such centers in fulfilling the mission and strategy of a modern university is analyzed (on the example of some libraries and universities in Ukraine), and their characteristics are given. Attention is focused on various aspects of the work of libraries and information centers. Emphasis is placed on the process of information production and distribution along with analytical products and services, where the role of analytical activity and digital research support is rapidly growing.

It is noted, however, that this activity has not yet become standard for many universities and libraries; user expectations significantly exceed real solutions; relevant policies, technologies, and infrastructure are absent or insufficiently developed, librarians need additional skills and training; lack of new solutions at the national level; resource-intensive creation of these new solutions; numerous legal problems.

Analysis of the current situation prompts universities to create information and analytical services and relevant digital research support services in close cooperation with university libraries and other units (research department, publishing house, IT departments, etc.) as a guarantee of the institutional capacity to support the scientific process of the university and, accordingly, its analytics (regarding publication activity, measurement of research impacts, etc.). This will require new policies, tools, services, training, and capacity to enable collaboration between libraries and scholars.

Keywords: *analytical center, universities, information-analytical activity, libraries, digital science, Ukraine.*

Актуальність теми

Аналітичні центри (англ. *Think Tanks*) як незалежні стейкхолдери громадської політики почали створюватися в США та Європі ще з часів холодної війни. Здебільшого, такі центри займаються аналітикою в галузі політичних, економічних, правових, соціальних впливів. Нині відомі в усьому світі Brookings Institution, The Heritage Foundations, Atlantic Council, Manhattan Institute for Policy Research, The American Enterprise Institute for Public Policy Research, The Hoover Institution, American Academy in Berlin, United Institute of Peas, Japan Institute of International Affairs та багато ін., експертиза яких важлива й авторитетна на всіх рівнях.

Think Tanks зачисляють до «п'ятої влади» (після законодавчої, виконавчої, судової та ЗМІ). Аналітики центрів аналізують, досліджують, консультують, коментують різноманітні питання внутрішньої та зовнішньої політики, економічні та соціальні питання. Дослідження часто замовляють великі корпорації, політичні партії, фундації, які фінансують дослідження тощо. Засновниками й опікунами аналітичних центрів є відомі політики, скажімо, Інститут за підтримку демократії (National Endowment for Democracy), заснований у 1983 р. З. Бзежинським і М. Олбрайт. Саме аналітичні центри часто є тим містком між академічною спільнотою та суспільством, тим незалежним голосом, який перекладає дослідження зрозумілою та доступною мовою і для політики, і для громадськості. Таким чином, аналітичні центри також виступають особливим інструментом суспільного контролю, а відтак, і беруть участь у визначенні та представництві певних цілей і цінностей суспільства.

Серед причин такого бурхливого зростання аналітичних центрів у XX та XXI столітті:

- інформаційно-технічна революція;
- кінець монополії національних урядів на інформацію;
- зростання складності та технічного характеру проблем політики;
- криза довіри до урядів та обраних посадових осіб;
- глобалізація та зростання державних і недержавних акторів;
- потреба в своєчасній і стислій інформації та аналізі, який надається у правильній формі, в правильні руки, у правильний час (McGann, 2021).

Серед інших чинників варто додати:

- трансформаційні впливи соціальних медіа, соціальних мереж, штучного інтелекту і великих даних;
- збільшення швидкості потоків інформації («глобальне інформаційне цунамі»).

Аналітична діяльність, будучи багатоаспектною і складною за своєю структурою, зазвичай розглядається в аспекті діяльності на-

укової, науково-технічної і прикладної. Вона має свої цілі, завдання, логіку реалізації. В результаті цієї діяльності створюються кінцеві інформаційні продукти, певні аналітичні документи. Тож дослідження такого феномена як аналітична діяльність потрапляє водночас у поле зору фахівців з наукознавства, інформології, управлінців, психологів, освітян, бібліотечних фахівців.

Стан розробки проблеми

Питанням впливу аналітичних центрів на життя суспільства присвячені численні праці, серед українських дослідників варто зазначити, зокрема, роботи В. Білецького, М. Степаненко, С. Костюка, О. Барановського, А. Гриценка та ін. Окремі питання науково-аналітичної та науково-інформаційної діяльності вітчизняних бібліотек розглянуто у працях українських бібліотекознавців О. Кобелева, В. Горового, І. Давидової, В. Ільганаєвої, Н. Слядневої, Т. Добко, М. Дворкіної, Ю. Половинчак, Г. Сілкової, О. Сербіна, Т. Ярошенко та інших.

Так, зокрема, О. Кобелев (2013) розглядає інформаційно-аналітичну діяльність бібліотек як соціокомунікаційний феномен, складник нової соціально-комунікаційної реальності, зумовленої процесами інтелектуалізації суспільної діяльності, формуванням вимог прийняття рішень на різних рівнях суспільної організації існування людини, актуалізацією електронних інформаційних ресурсів суспільства і підвищенням вимог до інформаційно-аналітичної діяльності бібліотечних закладів у динамічних умовах сучасного інформаційного суспільства. В. Ільганаєва (2007) пропонує розрізнити в інформаційній аналітиці діяльності бібліотек три контури: «1) рівень підготовки управлінських рішень у своїй сфері; 2) узагальнення підходів до аналізу інформації, що циркулює в суспільстві на різних рівнях його функціонування і створення інформаційно-аналітичних продуктів для використання в різних галузях; 3) рівень опрацювання знань, який виявляється через нову організацію праці — аналітика, нові технології, нові продукти — практично є перехідним до іншої роботи і діяльності» (с. 109–117).

Отже, роботу бібліотек як суб'єктів аналітичної діяльності у сфері інформаційних відносин можна розглядати у таких аспектах:

- 1) розроблення і застосування аналітичних алгоритмів відбору, збирання, систематизації інформації, удосконалення підходів до найбільш ефективного користування інформаційними ресурсами;
- 2) здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади;
- 3) надання можливості читачам користуватися аналітичними матеріалами (Мандзюк, 2018).

Таким чином, відомо, що бібліотеки, окрім інших (соціальних, культурних) із позицій інформаційно-аналітичної діяльності вико-

нують такі функції: ресурсну (кумулятивну); орієнтувальну; оціночну; селективну; діагностичну; систематизуючу; забезпечувальну; технологічну; комунікативну. Усе це створює підстави розглядати бібліотеки як повноцінні суб'єкти аналітичної діяльності зі своїми неповторними специфічними особливостями.

Мета статті: дати певний огляд основних тенденцій у створенні та розвитку бібліотечно-інформаційних аналітичних центрів, безумовно, не претендуючи на глибину та повноту охоплення теми, окреслити деяку характеристику їхньої діяльності. Серйозне комплексне дослідження визначення та класифікації інформаційно-аналітичних служб університетських бібліотек та центрів аналітичних досліджень як суб'єктів аналітичної діяльності університетських think tanks все ще попереду.

Виклад основного матеріалу

В Україні переважна більшість аналітичних центрів є недержавними громадськими організаціями. Разом з тим, у світі понад 50 відсотків (із зареєстрованих понад 8 тис.) — саме університетські (McGann, 2021).

Кілька років тому Міжнародний фонд «Відродження» оголосив «Ініціативу з розвитку аналітичних центрів» у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні, за якою розбудовуються та розвиваються (окрім ГО) і університетські аналітичні центри: наприклад, Міждисциплінарний науково-освітній центр протидії корупції в Україні (ACREC) та Школа політичної аналітики Національного університету «Києво-Могилянська академія», SEM Analysis — міждисциплінарний аналітичний центр Київського національного університету імені Тараса Шевченка, ОсвітАналітика — аналітичний центр Київського університету імені Бориса Грінченка, FrankoLutics — Центр соціологічних досліджень Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Центр соціальних досліджень Сумського державного університету та ін.

На наш погляд, цей рух по створенню університетських аналітичних центрів є надзвичайно важливим. Адже саме університет як інституція за своєю сутністю є сам по собі мультидисциплінарним аналітичним центром, який має базові компетенції та проводить фундаментальні та прикладні дослідження в різних галузях, має ресурси дослідників, аспірантів, гостьових професорів, студентів, широку мережу академічного партнерства, базу для проведення досліджень та інші ресурси. Університети та академічні інститути мають кращі можливості для формування команди фахівців-експертів та забезпечення необхідної якості дослідження.

Саме університети мають ті базові компетенції, які потребують аналітичні центри, зокрема:

- якість та репутація проведених досліджень та аналітики з огляду на колективи науковців, наукові школи, якість підтверджена формальними ознаками: акредитацією наукових працівників і аналітиків, публікаційна активність — не лише кількість наукових публікацій, але й їхній вплив через цитування;
- інфраструктура для проведення досліджень та адміністрування, фінансові та людські ресурси, необхідні для виконання місії аналітичного центру та забезпечення моніторингу якості, незалежності та впливу (включно з аспірантами, студентами, стипендіатами чи дослідниками тощо), приміщеннями для роботи центру та проведення заходів, бібліотеками, іншими дослідницькими лабораторіями, Інтернетом;
- здатність організації організувати нові знання, інноваційні пропозиції;
- можливість охоплення та зв'язку з ключовими цільовими аудиторіями, такими як державні чиновники, громадянське суспільство, традиційні та нові медіа, наукові установи.

У переліку діючих (zareєстрованих в Глобальному Індексі) аналітичних центрів України, на жаль, ще немає жодного культурологічного чи бібліотечного спрямування. Проте, це не означає, що таких немає. Звісно, можна ще дискутувати щодо компетенцій бібліотеки як інституції до серйозної аналітики, але незаперечно, що інформаційно-аналітична діяльність (ІОД) була і є серед основних функцій бібліотек. Бібліотеки є безумовною невід'ємною частиною інформаційного простору, і здатні самостійно генерувати якісну інформаційну аналітику. Адже історично саме бібліотека має пріоритет у систематичному впорядкуванні інформації та знань. За визначенням проф. І. Давидової (2005) «... сучасне інформаційно-бібліотечне виробництво ґрунтується на посиленні аналітичного компонента в обробці інформації, компонуванні отриманих даних і наданні інформаційних послуг, які базуються на когнітивних підходах» (с. 295). Бібліотеки в сучасному світі не лише виступають посередниками у доступі до інформації, але й створюють нове знання через якісну аналітику. Інформаційно-аналітична діяльність (ІАД) як особлива сфера людської діяльності, покликана забезпечити інформаційні потреби суспільства за допомогою аналітичних технологій через переробку вихідної інформації й здобуття якісно нових знань. Таким чином, мова йде про якісно-змістовне перетворення інформації, функціонально перетинаючись у цьому аспекті з науковою (виробництво нового знання) й управлінською (розробка варіантів вирішень, сценаріїв) діяльністю (Ільганаєва & Колесникова, 2016).

Актуальність інформаційно-аналітичного забезпечення всіх напрямів людської діяльності та суспільства загалом незаперечно. Тому,

підґрунтя для діяльності таких бібліотечно-інформаційних аналітичних центрів вже створено досить давно: інформаційно-аналітичні відділи бібліотек, передусім, національних та університетських, зокрема, щодо інформаційного забезпечення та інформаційного обслуговування державних органів і органів місцевого самоврядування (бібліографічні списки, аналітичні довідки, прес-дайджести, інформ-досьє, тематичні папки за темами тощо).

На національному рівні, успішним досвідом у цьому напрямі є діяльність Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Джерельною базою інформаційно-аналітичних продуктів СІАЗ є мережеві ресурси — інтернет-видання, електронні версії друкованих ЗМІ, спеціальні інтернет-проекти, сайти владних структур, наукових установ, громадських і політичних організацій, галузеві електронні ресурси. Моніторинг та відбір інформації здійснюється за визначеними актуальними напрямками. Серед замовників інформаційно-аналітичної продукції СІАЗ — управлінські структури загальнодержавного та регіонального рівнів, наукові установи, громадські організації, а також широке коло користувачів, що цікавляться питаннями суспільного управління. СІАЗ діє подібно до інформаційно-аналітичних підрозділів у великих зарубіжних бібліотеках. Зокрема: Дослідницької служби Конгресу (Congressional Research Service) Бібліотеки Конгресу США, Бюро дослідницької та правової інформації (Research and Legislative Reference Bureau) Національної парламентської бібліотеки Японії, Довідкового відділу з права й ухвалення рішень (Law and Decision Making Reference Department) Національної бібліотеки Китайської Народної Республіки, Інформаційно-аналітичного відділу Президентської бібліотеки Республіки Білорусь тощо.

В Україні питання про створення інформаційно-аналітичної інституції було вперше порушено ще в період заснування Національної бібліотеки Української Держави у 1918 р.: академік В. Вернадський висунув пропозицію створити при Національній бібліотеці відділ для Державного Сейму Української Держави, який би акумулював документи політичного змісту, закони, видання з питань парламентаризму і та ін. Тимчасовий комітет із заснування Національної бібліотеки Української Держави погодився з пропозицією і постановив утворити такий відділ при Національній бібліотеці. Проте, повалення невдовзі Гетьманату П. Скоропадського завадило реалізувати пропозицію українського вченого.

Із набуттям Україною незалежності ідея В. Вернадського про створення у складі національної бібліотеки спеціального підрозділу для забезпечення інформаційної підтримки діяльності законодавчого органу держави була реалізована. За наказом директора ЦНБ

ім. В. І. Вернадського (нині НБУ ім. Вернадського) від 29 жовтня 1992 р. новостворений відділ інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної законодавчої, виконавчої та судової влади інформаційно-аналітичного центру очолив на той час к. філос. н., нині — д. і. н., професор В. Горовий. Починаючи з 1992 р., на базі аналізу публікацій центральних українських газет і журналів (у т. ч. періодичних видань політичних партій) та провідних видань країн СНД була організована щоденна оперативна підготовка анотованих матеріалів за визначеною тематикою, орієнтованих на керівництво сформованих у незалежній Україні вищих органів державної влади. Наповнюється анотована БД «Події, факти, коментарі». З 1993 р. розпочато видання щоденного бюлетеня реферативних матеріалів «Україна: події, факти, коментарі». У 1993–1994 рр. започатковано упровадження комп'ютерних технологій у процеси оброблення інформаційних матеріалів, що дозволило створити систему електронного постачання власної інформаційно-аналітичної продукції замовникам за межі бібліотеки. У цей період активізовано роботу з підготовки довідково-інформаційних матеріалів для забезпечення роботи українських делегацій під час їхніх візитів до зарубіжних країн, налагоджено співпрацю з державними інформаційно-аналітичними структурами в країнах, що ввійшли до складу ГУАМ, з підрозділами МЗС України, у т. ч. і з посольствами за кордоном. 14 грудня 1995 р. на підставі угоди про співпрацю між НАН України та Президією Верховної Ради України, а також із урахуванням рекомендацій Кабінету Міністрів України (лист від 12.12.1995 № 58–3379/49 1995) інформаційно-аналітичний відділ було реорганізовано в Службу інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади, а основними напрямками визначено: аналіз політичних, соціально-економічних процесів у ході ринкових перетворень в Україні; аналіз ставлення до суспільного життя в Україні державних структур, громадської думки країн СНД та далекого зарубіжжя; вивчення державотворчого, законодавчого процесу в зарубіжних країнах і зіставлення його з практикою законотворення в Україні; узагальнення досвіду роботи інформаційно-аналітичних служб у бібліотечній галузі, активного введення в обіг наукової інформації, необхідної для підвищення ефективності діяльності органів державної влади. Згодом до основних напрямів діяльності СІАЗ додається систематичне вивчення політичної, економічної, соціальної ситуації в регіонах, з 1996 р. запроваджується випуск щоденного інформаційного бюлетеня «Вісті з регіонів». У 1998 р. щоденний бюлетень реферативних матеріалів «Україна: події, факти, коментарі» реорганізовано у періодичний інформаційно-аналітичний журнал без зміни назви (виходить двічі на місяць). 2001 р. Служба розширила свою діяльність з інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади

до рівня обласних, міських, районних державних адміністрацій. Відповідно до запитів різних категорій замовників СІАЗ розробляла також необхідну інформаційно-аналітичну продукцію: бюлетень оглядових матеріалів на базі публікацій ЗМІ «Економічне життя України», видання «Преса про економічні злочини та правопорушення», «Фінанси: бізнес, безпека, розвиток», «Суспільно-політичне життя України», «Національна безпека: геополітичні, соціально-економічні та інші фактори», «Політичні партії і громадські об'єднання», «Політичні технології та технології», «Відгуки про діяльність владних структур». У 2003 р. започатковано бюлетень «Резонанс», що готується на основі аналізу оперативної інформації електронних видань. Інша інформаційно-аналітична продукція СІАЗ: «Конституційний процес в Україні: політико-правові аспекти діяльності» (з 2014 р., один раз на місяць); «Україна: події, факти, коментарі» (з 1998 р., двічі на місяць); «Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки» (з 2011 р., двічі на місяць); «Шляхи розвитку української науки» (з 2005 р., один раз на місяць); спеціальні видання згідно з потребами замовників. Служба гнучко реагує на розвиток економічної і соціально-політичної ситуації в країні, вносить відповідні зміни у наповнення інформаційно-аналітичної продукції і номенклатуру видань відповідно до актуальності тематик і запитів користувачів. Повний архів видань СІАЗ зберігається на сторінці «Інформаційно-аналітичні проекти» сайту Центру досліджень соціальних комунікацій. Сучасний етап розвитку СІАЗ обумовлюється стрімким розвитком мережевих технологій, актуалізацією проблеми наукоємності інформаційної продукції, активізацією процесу суспільної модернізації, посиленням глобальних інформаційних впливів та пов'язаними з цим загостренням інформаційного протистояння і необхідністю вироблення ефективних методик та інструментів протидії інформаційній агресії. Нині у структурі СІАЗ — чотири підрозділи (відділи): політологічного аналізу; оперативної інформації; бібліометрії та наукометрії; програмно-комунікаційних технологій. Практичний досвід інформаційно-аналітичної діяльності, підвищення науково-інформаційного рівня працівників СІАЗ уможливили її участь як самостійного виконавця у науково-дослідній роботі НБУВ і реалізації досліджень за темами: «Інформаційно-аналітичне забезпечення органів державної влади по вивченню соціально-політичної, економічної ситуації в регіонах України», «Інформаційно-аналітичне забезпечення управління процесами реформування українського суспільства» «Розвиток інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек в процесі демократичних перетворень українського суспільства», «Інформаційно-аналітичний чинник подолання кризових явищ в українському суспільстві», «Оптимізація інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек в умовах інтенси-

фікації інформаційних обмінів», «Шляхи підвищення ефективності функціонування соціальних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів». Створено систему «Бібліометрика української науки» — єдиний реєстр наукових декларацій (бібліометричних профілів) учених і дослідницьких колективів. У 2014 р. СІАЗ разом з Фондом Президентів України та Національною юридичною бібліотекою були об'єднані у Центр досліджень соціальних комунікацій — науково-дослідний підрозділ НБУВ, фахівці якого вивчають: інформаційно-технологічні особливості формування національного інформаційного простору в період інформаційного протистояння; особливості функціонування національних бібліотек як суб'єктів національного інформаційного ресурсу, спрямованого на зміцнення інформаційного суверенітету та забезпечення інформаційної безпеки; проблеми використання інформаційного ресурсу соціальних мереж в інтересах розвитку інформатизації та соціально-економічного і культурного розвитку (Закіров, 2018).

Значний внесок у аналітику бібліотечної справи вносить Українська Бібліотечна Асоціація, водночас, акцентуючи увагу здебільшого на адвокацію, а не на серйозну аналітику. Є певні здобутки у інформаційно-аналітичній діяльності національних та регіональних бібліотек, особливо, наукових та університетських, водночас слід зазначити, що бібліотеки все ще не сприймаються у суспільстві серйозними гравцями у створенні якісної аналітики, експертизи, впливам на суспільну думку, навіть інколи у питаннях їхньої традиційної компетенції. Наприклад, більш відомою в суспільстві є аналітична діяльність Українського Інституту книги щодо тенденцій не лише українського книговидання, але й книгозабезпечення бібліотек, читання та читацької поведінки тощо, аніж, скажімо, відповідної тематики аналітика, яку презентують національні бібліотеки.

Спробуємо окреслити основні завдання та сервіси, які представляють нині сучасні інформаційно-аналітичні центри університетських бібліотек, зокрема.

Важливою ланкою інформаційно-аналітичної роботи сучасного університету є (має бути) його бібліотека, яка має необхідні компетенції, ресурси, кваліфікацію у створенні нового знання.

Діяльність університетських інформаційно-бібліотечних центрів сьогодні здебільшого трансформована від традиційної (наприклад, підготовки та випуску інформаційних бюлетенів чи дайджестів на актуальну тематику тощо), в т.ч. в бік аналітичних звітів чи створенні нових політик університету щодо його публікаційної активності, впливів цитованості та інших наукометричних та бібліометричних показників, цифрової підтримки дослідників та досліджень — до складної аналітики у визначенні дослідницької та освітньої стратегії

університету з огляду на світові та національні тенденції та пріоритети, бенчмаркінгу дослідницьких профілів університету, видавництва, окремих журналів, стратегії та сервісів створення та поширення наукової інформації, аналізу нормалізованої цитованості, динаміки масивів та потоків інформації для різних галузей знань. Серед інших сервісів таких служб університетських бібліотек: оцифрування та збереження (в т. ч. через інституційні репозитарії), кураторство та управління даними досліджень, поширення та просування даних, експертиза авторського права та добросовісного використання, знайомство дослідників зі стандартами наукових публікацій, посередництво в процесі комунікації з журналами чи попередній аналіз журналів (імпакт-фактор, квартиль, індексування у наукометричних та інших базах, виявлення «хижацьких» тощо), аналіз та візуалізація даних, вимірювання впливів досліджень (в т. ч. через наукометричні та бібліометричні показники та альтметрику). Окремі університетські бібліотеки впроваджують також сервіси та інфраструктуру для публікацій не лише журналів, але й книжок та матеріалів конференцій у відкритому доступі (наприклад, на платформах Open Conference System, Open Monograph Press, Open Preprint System), чи платформи для ведення блогів, вікі та керування контентом із фіксованим набором шаблонів і стандартних плагінів для простого створення вебсайтів, надають дослідникам консультації щодо найкращих практик планування проекту та створення плану управління проектом, створення метаданих, оцифрування, створення відео та аудіопродукції; консультують із питань авторського права та інтелектуальної власності.

Серед найбільш активних слід відзначити відповідні підрозділи в КНУТШ, НТТУ КПІ, НаУКМА, НЮУ імені Ярослава Мудрого та ін. Розглянемо кілька прикладів.

Відділ інформаційно-аналітичного забезпечення науково-педагогічних працівників (ВІАЗ) Наукової бібліотеки імені Михайла Максимовича реалізує інформаційну підтримку з питань підвищення академічної грамотності, публікаційної активності та здійснення бібліометричного моніторингу ефективності представлення наукових здобутків Київського національного університету імені Тараса Шевченка в світовому інформаційному просторі. У відповідності до цього структурний підрозділ здійснює інформаційну підтримку наукової комунікації співробітників Університету, зокрема, щодо розповсюдження результатів наукової діяльності, збільшення присутності університетської спільноти у світовому академічному просторі, відкритого доступу до наукової інформації, обміну думками на спеціалізованих майданчиках, ідентифікації науковця, використання даних наукометричних баз як складової частини системи визначення

ефективності наукової діяльності, володіння інструментами та засобами фахової комунікації тощо. Надаються консультації дослідникам та студентам щодо використання сучасних цифрових засобів наукової комунікації для пошуку, написання, публікації, поширення та дослідження впливу результатів наукових досліджень, підтримується постійний зв'язок із керівництвом та науково-педагогічними працівниками структурних підрозділів з приводу ефективного використання засобів бібліометрії та сервісів підтримки інтеграції результатів досліджень науковців установи до світового наукового інформаційного простору.

Серед провідних напрямів діяльності Відділу:

- моніторинг дотримання вимог для індексування видань Університету у бібліографічних базах даних, для отримання категорії фахового видання. Реєстрація DOI;
- аналіз позицій Університету у світових рейтингах (QS World University Rankings, Times Higher Education World University Rankings Webometrics);
- верифікація наявності публікацій у базах даних Scopus та Web of Science для наукових керівників, рецензентів та голів спеціалізованих вчених рад для проходження процедури захисту дисертації та присудження ступеня доктора філософії. Перевірка публікації наукових результатів досліджень здобувачів у фахових та профільних виданнях;
- науковий аналіз публікаційної активності співробітників Університету (моніторинг рейтингу Університету у QS Ranking, аналіз показників цитованості публікацій співробітників Університету та щорічне оновлення даних про h-індекс на основі міжнародної бази цитувань Scopus, моніторинг та систематизація даних щодо публікаційної активності співробітників Університету на основі показників міжнародної бази цитувань Web of Science);
- забезпечення централізованого накопичення, зберігання, розповсюдження та забезпечення тривалого та надійного доступу до документів в електронному вигляді наукового, освітнього та методичного призначення, створених співробітниками, студентами, аспірантами, докторантами Університету;
- адміністрування онлайн-сервісу, який перевіряє текстові документи на наявність запозичень із відкритих джерел в Інтернеті або внутрішньої бази документів користувача.

На базі основних напрямів ВІАЗ створено розгалужену систему внутрішніх та зовнішніх взаємодій окремих інституцій та структурних підрозділів Університету з метою якомога ширшого охоплення та інформаційного супроводу наукової діяльності співробітників. З ве-

ресня 2019 р. Відділ здійснює адміністрування програмного комплексу «База публікацій Університету», а саме: технічну підтримку програмного забезпечення вебсерверу та всього програмного комплексу; реєстрацію та актуалізацію користувачів у Базі; контроль заведення та видалення дублетних публікацій; надання консультацій та підтримки користувачів модуля через сервіси звернень; аналіз публікаційної активності співробітників Університету на основі даних Баз та ін. Цей комплекс є структурованою бібліографічною базою даних, яка містить у собі інформацію стосовно наукових праць співробітників різних структурних підрозділів Київського національного університету імені Тараса Шевченка, а також додаткову важливу інформацію стосовно пріоритетних напрямів досліджень, авторів та видань. Інформація зберігається у вигляді електронних таблиць, front-end та back-end візуалізації із використанням різномірних фільтрів по накопиченій інформації, що дозволяє простежувати і аналізувати динаміку змін публікаційної активності та її спрямованість. Наразі Відділ проводить цілодобовий моніторинг публікаційної активності більш як 4000 науково-педагогічних працівників установи, відстежуючи динаміку публікаційних змін та відповідність даних у міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science. Для цього Відділом підтримується комунікація з усіма структурними підрозділами Університету для систематичного отримання інформації про публікаційну активність співробітників. У ході постійного моніторингу здійснюється верифікація даних щодо наявності публікацій співробітників у наукометричних базах Scopus та Web of Science, а також інформаційна підтримка щодо об'єднання авторських профілів у Scopus чи підтвердження у Web of Science за допомогою інструментарію Publons.

Окрім відстеження коректності та всебічності представлення наукових результатів, ВІАЗ працює над підтримкою вільного доступу до всіх наукових напрацювань під грифом Університету. Так, із метою формування цілісного та універсального за змістом зібрання наукових робіт, Відділ здійснює систематичне наповнення та інформаційну підтримку всіх користувачів на платформі eKNUTSHIR (<https://ir.library.knu.ua/>) — це відкритий електронний архів, що накопичує, систематизує, зберігає та забезпечує довготривалий та надійний доступ через Інтернет до документів (творів) наукового, освітнього та методичного призначення, створених працівниками, докторантами, аспірантами та студентами будь-якого структурного підрозділу Київського національного університету імені Тараса Шевченка, шляхом їх архівування. Співробітники відділу надають інформаційну підтримку депозиторам із питань оформлення та передачі творів для некомерційного розповсюдження відповідно до повноважень фізич-

ної чи юридичної особи, а також здійснюють контроль за правильністю та своєчасністю подачі інформації у вітчизняному та світовому науково-освітньому просторі.

Підтримуючи постійну взаємодію з редакціями наукових видань, Відділ допомагає у дотриманні вимог для індексування видань Університету у бібліографічних базах даних, для отримання категорії фахового видання. ВІАЗ реєструє міжнародні цифрові ідентифікатори DOI (Digital Object Identifier) для наукових журналів КНУ через офіційну міжнародну агенцію Crossref, слідкує за дотриманням вимог, а також консулює редакції наукової періодики КНУ. Станом на 2022 рік зареєстровано більше 80 DOI. Окрім цього, співробітники Відділу продовжують надавати інформаційну підтримку при реєстрації на порталі Research4Life (<https://www.research4life.org/>). А це доступ до близько 154 000 провідних журналів і книг від понад 200 видавців зі всього світу, представлених у п'яти колекціях у галузях охорони здоров'я (Hinari), сільського господарства (AGORA), навколишнього середовища (OARE), прикладних наук (ARDI) та юриспруденції (GOALI). Також проводиться постійна інформаційна підтримка з користування ресурсами продуктів Elsevier та всебічне сприяння з наданням віддаленого доступу.

У межах співпраці Університету з компанією UNICHECK, щодо реалізації принципів академічної доброчесності в освітньому процесі, Відділом забезпечується повне адміністрування системи перевірки на плагіат кваліфікаційних робіт студентів та науковців, а також інших академічних текстів під грифом Університету. До переліку послуг, зокрема, входять: цілодобова інформаційна підтримка операторів системи в усіх структурних підрозділах Університету (більше 180 системних профілів), надання інструктивних матеріалів щодо питань використання функціоналу системи UNICHECK, консулювання співробітників у процесі перевірки текстів на плагіат, комунікації з представниками компанії UNICHECK щодо забезпечення необхідного обсягу перевірок на профілі Університету, інформування щодо участі у вебінарах та онлайн конференціях з питань використання сучасних антиплагіатних сервісів у системі освіти, формування звітних та аналітичних матеріалів за результатами використання UNICHECK як в окремих структурних підрозділах, так і в Університеті загалом.

Центр наукометрії та цифрової підтримки досліджень Національного університету «Кієво-Могилянська академія» (<https://csdrs.ukma.edu.ua>) — створено у 2017 р. як пілотний проект співпраці науково-дослідної частини університету та його наукової бібліотеки. Метою діяльності Центру є проведення власних досліджень у галузі наукової комунікації, відкритого доступу, відкритої науки, наукометрії та бібліометрії, поширення інформації про наукові досліджен-

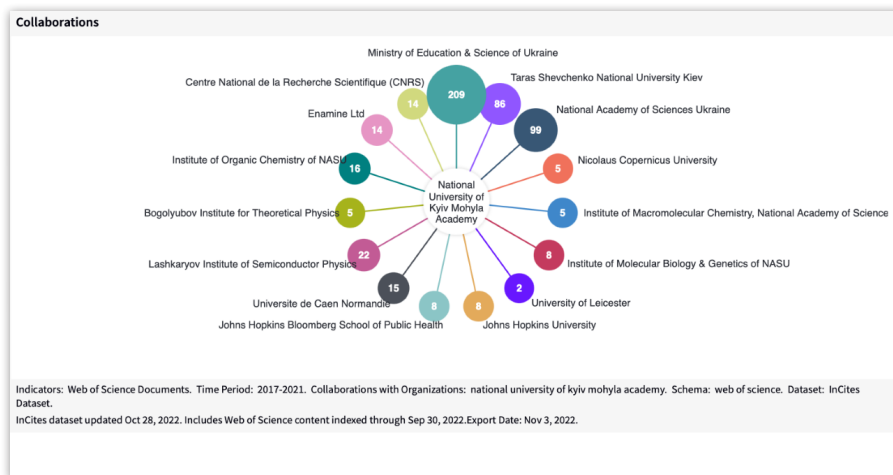
ня та підвищення їх результативності шляхом створення відповідної інфраструктури та інноваційних застосунків цифрової комунікації. Результати досліджень та практичних впроваджень розглядаються на Щорічній конференції «Наукова комунікація в цифрову епоху», проведені численні міжнародні семінари («Open Access, Open Science, Open Publishing», «Digital Research & Scholarship», «Open Access, Open Data, Open Science: Time Challenges» та ін.), вже сотні тренінгів із питань цифрових дослідницьких компетенцій та управління даними досліджень для дослідників НаУКМА. Розроблено (і впроваджено в НаУКМА з 2017) курс для здобувачів ступеня доктора філософії «Цифрова наука та управління даними досліджень», у 2019 р. створено і розміщено на платформі Prometheus масовий он-лайн курс «Наукова комунікація в цифрову епоху» (який пройшли вже майже 6 тисяч охочих з усіх куточків країни). Співробітники центру беруть участь у міжнародному консорціумі Research Data Alliance. Центр також підтримує основні сервіси публікаційної активності університету (платформи всіх «могилянських» журналів на OJS, індексування журналів у міжнародних базах даних тощо), разом з бібліотекою розвиває політики інституційного репозитарію відкритого доступу eKMAIR тощо. Публікації співробітників Центру презентують також важливі аналітичні дослідження зазначених аспектів (Т. Ярошенко & О. Ярошенко, 2020, Т. Ярошенко & О. Ярошенко, 2021; Ярошенко & Чуканова, 2018).

І все ж, серед основних здобутків Центру, вважаємо, є постійно діюча аналітика публікаційної активності університету, оцінка цитувань у співпраці, вимірювання впливу досліджень з огляду на дослідницьку стратегію університету загалом, та прогнозування участі в міжнародних рейтингах університетів, зокрема. Звіти генеруються з використанням різних бібліометричних показників, готуються для окремих дослідників, окремих факультетів, галузей знань чи університету загалом. Один із прикладів такого аналізу на мал.1.

Скріншот аналізу впливу цитувань дослідників НаУКМА у спільних публікаціях з іншими інституціями, за допомогою InCites, дані станом на 3.11.2022

Наукова бібліотека Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого у 2015 році створила сектор наукометричного аналізу. Серед основних напрямів діяльності цієї служби:

- збір та обробка даних щодо наукових публікацій учених університету;
- консультативно-практична допомога у створенні профілів: учених, колективів університету (кафедр, інститутів), внутрішньовузівських наукових журналів та збірників наукових видань;
- реєстрація авторів у ORCID, Google Scholar, інформаційно-аналітичній системі «Бібліометрика української науки» тощо;

Мал. 1. Скріншот аналізу впливу цитувань дослідників НаУКМА у спільних публікаціях із іншими інституціями за останні 5 років, за допомогою InCites, дані станом на 3.11.2022

- складання, надання та оприлюднення на вебсайті бібліотеки аналітичних довідок та інформаційно-статистичних повідомлень стосовно цитування, наукометричних та бібліометричних показників науковців ЗВО тощо;
- аналіз та структурування інформації щодо переліку правових журналів (національних та іноземних видавництв), які індексуються міжнародними наукометричними базами SCOPUS, Web of Science, IndexCopernicus;
- формування та постійне наповнення електронної картотеки «Праці вчених університету»;
- ведення електронного архіву-репозитарію eNULAUIR (Пасмор & Кулик, 2016).

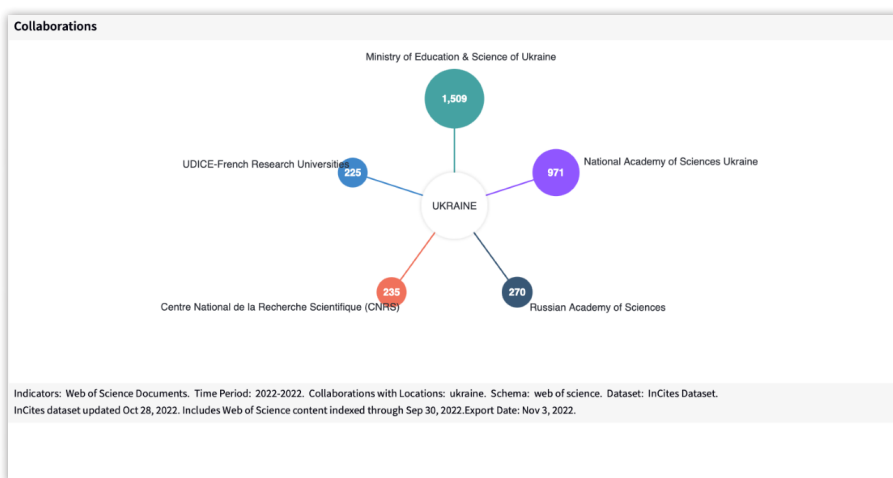
Зазначимо, що хоча така системна та планомірна робота бібліотек по створенню та розвитку власних аналітичних центрів все ще перебуває на етапі розбудови, разом з тим, нині, напевне, немає жодної університетської бібліотеки, яка б не мала в своїй структурі окремого підрозділу (центру, відділу, сектору) з функціями аналітичного центру.

Висновки

Бібліотечно-інформаційні аналітичні служби університетів, маючи інформаційно-аналітичну діяльність в основі своїх безпосередніх інституційних функцій історично, все ще перебувають на початковому етапі у здобутті репутації університетських think tanks, визначенні цілей та завдань, відпрацювання певних технологій аналітичної

роботи на потребу університету та суспільства. Ще слід відповісти на питання «Яка ніша бібліотечно-інформаційних аналітичних центрів, які продукти і для кого вони мають готувати», «Як вбудовується їхня діяльність у загальну стратегію університету», «Як забезпечити сталість» тощо. Ця діяльність ще не стала стандартом для багатьох університетів та бібліотек; очікування користувачів значно перевищують реальні рішення; відсутні чи недостатньо напрацьовані відповідні політики, технології та інфраструктура, персонал потребує додаткового навчання; недостатньо нових рішень на національному рівні; ресурсоемність створення цих нових рішень; численні правові проблеми. Аналіз поточної ситуації спонукає університети до створення інформаційно-аналітичних служб та відповідних сервісів цифрової підтримки досліджень у тісній співпраці університетських бібліотек та інших підрозділів (науково-дослідна частина, видавництво, відділи ІТ, тощо) як запоруку інституційної спроможності підтримки наукового процесу університету та відповідно його аналітики (щодо публікаційної активності, вимірювання впливів досліджень тощо). Для цього знадобляться нові політики, інструменти, послуги, навчання та потенціал для забезпечення співпраці.

Важливим завданням також є створення потужного аналітичного центру, зокрема з питань оцінки та впливів публікаційної активності на дослідницьку стратегію України загалом. Звісно, з урахуванням пріоритетів та використовуючи низку експертних оцінок, аналітики, різноманітних (не лише кількісних) показників. Але нині і кіль-

Мал. 2. Скріншот кількісних показників публікацій дослідників України у співпраці (чи під афіліцією) 5 «найбільших» за кількістю публікацій інституцій, дані з InCites станом на 03.11.2022

кісні «вважають»: для прикладу, у 2022 році (станом на 03.11.22), році складної російсько-української агресії, та війни, що триває вже з 2014 року, українські дослідники опублікували у співпраці з російськими аж 270 спільних статей, що індексуються у Web of Science (із загальної кількості 6770 у 2022) (мал.2).

Загалом, вже створені бібліотечно-інформаційні аналітичні центри, як бачимо, мають різні цілі, завдання, методологію досліджень, залежно від напрямку, але висока місія та репутація університету, в якому вони працюють — завжди об'єднує. Розбудова бібліотечних інформаційно-аналітичних центрів в структурі університету гарантуватиме високий професійний рівень досліджень, необхідну інституційну спроможність.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Білецький, В. С. (2002). Аналітичні центри в сучасному світі. *Науково-технічна інформація*, 2, 60–63.
- Давидова, І. О. (2005). *Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві* [Монографія]. Харківська державна академія культури.
- Закіров, М. Б. (2018). Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ). В *Українська бібліотечна енциклопедія*. <https://bit.ly/3haYlsX>
- Ільганаєва, В. О. (2007). Аналітика в структурі бібліотечної діяльності. *Вісник Харківської державної академії культури*, 23, 109–117.
- Ільганаєва, В. О., & Колесникова, Т. О. (Ред.). (2016). *Університетська бібліотека: нова сфера інформаційної взаємодії* [Монографія]. Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна.
- Кобелев, О. М. (2013). *Інформаційно-аналітична діяльність бібліотек України: теоретико-методологічні засади розвитку* [Автореферат дисертації доктора наук із соціальних комунікацій, Харківська державна академія культури].
- Мандзюк, О. А. (2018). *Інформаційно-аналітичні служби, центри аналітичних досліджень як суб'єкти аналітичної діяльності*. Глобальна організація союзницького лідерства. <https://goal-int.org/informatsijno-analitichni-sluzhbi-tsentri-analitichnih-doslidzen-yak-sub-yekti-analitichnoyi-diyalnosti/>
- Пасмор, Н. П., & Кулик, М. М. (2016, 24–31 жовтня). Університетська бібліотека в системі інформаційно-аналітичної підтримки наукових досліджень (з досвіду роботи НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого). В *Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі*, Матеріали ІІ науково-практичної Інтернет-конференції (с. 113–117). Харківський національний медичний університет. http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12546/1/Pasmor_Kulik_113-117.pdf
- Ярошенко, Т. О. (2019, 7 листопада). Цифрова підтримка наукових досліджень в сучасному університеті: основні виклики. В *Інформація, аналіз, прогноз — стратегічні важелі ефективного державного управління*, Матеріали ХІІ Міжнародної науково-практичної конференції (с. 261–263). Український інститут науково-технічної експертизи та інформації.

- Ярошенко, Т., & Чуканова, С. (2018). Роль цифрової гуманітаристики у модернізації сучасного бібліотекознавства. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 1, 10–17. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.1.2018.146186>
- Ярошенко, Т., & Ярошенко О. (2020). Високоцитовані документи науковців України в базах даних цитувань: кореляція бібліометричних індикаторів. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 5, 108–126. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.5.2020.205734>
- Ярошенко, Т., & Ярошенко, О. (2021). Хто і як цитує молоді українські журнали (на прикладі двох журналів НАУКМА за даними Dimensions). *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 7, 84–99. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.7.2021.233303>
- Mackenzie, A., & Martin, L. (Eds.). (2016). *Developing Digital Scholarship: Emerging Practices in Academic Libraries*. ALA Neal-Schuman.
- McGann, J. G. (2021). 2020 Global Go to Think Tank Index Report. *TTCSP Global Go to Think Tank Index Reports*, 18. https://repository.upenn.edu/think_tanks/18/
- McGann, J. G., & Weaver, K. R. (Eds.). (2002). *Think Tanks and Civil Societies: Catalysts for Ideas and Action*. Transaction Publishers.
- Roemer, R. C., & Kern, V. (Eds.). (2019). *The Culture of Digital Scholarship in Academic Libraries*. ALA Editions.

REFERENCES

- Biletskyi, V. S. (2002). Analitichni tsentry v suchasnomu sviti [Analytical Centers in the Modern World]. *Naukovo-tehnichna informatsiia*, 2, 60–63 [in Ukrainian].
- Davydova, I. O. (2005). *Bibliotekne vyrobnytstvo v informatsiinomu suspilstvi* [Library Production in the Information Society] [Monograph]. Kharkiv State Academy of Culture [in Ukrainian].
- Ilhanaieva, V. O. (2007). Analytika v strukturі biblioteknoi diialnosti [Analytics in the Structure of Library Activity]. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 23, 109–117 [in Ukrainian].
- Ilhanaieva, V. O., & Kolesnykova, T. O. (Ed.). (2016). *Universytetska biblioteka: nova sfera informatsiinoi vzaemodii* [University Library: The New Field of Information Interaction] [Monograph]. Dnipropetrovsk National University of Railway Transport Named After Academician V. Lazaryan [in Ukrainian].
- Kobieliiev, O. M. (2013). *Informatsiino-analitychna diialnist bibliotek Ukrainy: teoretyko-metodolohichni zasady rozvytku* [Information and Analytical Activity of Libraries of Ukraine: Theoretical and Methodological Foundations of Development] [Abstract of DSc Dissertation, Kharkiv State Academy of Culture] [in Ukrainian].
- Mackenzie, A., & Martin, L. (Eds.). (2016). *Developing Digital Scholarship: Emerging Practices in Academic Libraries*. ALA Neal-Schuman [in English].
- Mandziuk, O. A. (2018). *Informatsiino-analitychni sluzhby, tsentry analitychnykh doslidzhen yak subiekty analitychnoi diialnosti* [Information-Analytical Services, Centers of Analytical Studies as Subjects of Analytical Activity]. Global Organization of Allied Leadership. <https://goal-int.org/informatsiino-analitichni-sluzhbi-tsentri-analitichnih-doslidzhen-yak-sub-yekti-analitichnoyi-diyalnosti/> [in Ukrainian].

- McGann, J. G. (2021). 2020 Global Go to Think Tank Index Report. *TTCSP Global Go to Think Tank Index Reports*, 18. https://repository.upenn.edu/think_tanks/18/ [in English].
- McGann, J. G., & Weaver, K. R. (Eds.). (2002). *Think Tanks and Civil Societies: Catalysts for Ideas and Action*. Transaction Publishers [in English].
- Pasmor, N. P., & Kulyk, M. M. (2016, October 24–31). Universytetska biblioteka v systemi informatsiino-analitychnoi pidtrymky naukovykh doslidzhen (z dosvidu roboty NB NiuU imeni Yaroslava Mudroho) [The University Library in the System of Information and Analytical Support for Scientific Research (from the Experience of the Yaroslav the Wise National University Library)]. In *Biblioteki i suspilstvo: rukh u chasi ta prostori* [Libraries and Society: Movement in Time and Space], Proceedings of the 2nd Scientific and Practical Internet Conference (pp. 113–117). Kharkiv National Medical University. http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12546/1/Pasmor_Kulik_113-117.pdf [in Ukrainian].
- Roemer, R. C., & Kern, V. (Eds.). (2019). *The Culture of Digital Scholarship in Academic Libraries*. ALA Editions [in English].
- Yaroshenko, T. O. (2019, November 7). Tsyfrova pidtrymka naukovykh doslidzhen v suchasnomu universyteti: osnovni vyklyky [Digital Support of Scientific Research in a Modern University: Main Challenges]. In *Informatsiia, analiz, prohnos — stratehichni vazheli efektyvnoho derzhavnoho upravlinnia* [Information, Analysis, Forecast — Strategic Levers of Effective Public Administration], Proceedings of the XII International Scientific and Practical Conference (pp. 261–263). Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information [in Ukrainian].
- Yaroshenko, T., & Chukanova, S. (2018). Rol tsyfrovoyi humanitarystyky u modernizatsii suchasnoho bibliotekoznavstva [Digital Humanities Role in Modern Librarianship Innovations Ukrainian Journal on Library and Information Science]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 1, 10–17. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.1.2018.146186> [in Ukrainian].
- Yaroshenko, T., & Yaroshenko O. (2020). Vysokotsytovani dokumenty naukovtsiv Ukrainy v bazakh danykh tsytuvan: koreliatsiia bibliometrychnykh indykatoriv [Highly Cited Documents of Ukrainian Scholars in Citation Databases: Correlation of Bibliometric Indicators]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 5, 108–126. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.5.2020.205734> [in Ukrainian].
- Yaroshenko, T., & Yaroshenko, O. (2021). Khto i yak tsytuie molodi ukrainski zhurnaly (na prykladi dvokh zhurnaliv NAUKMA za danymy Dimensions) [Interdependencies in Citation Metrics Using Dimensions (Case Study of Two NAUKMA Journals)]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 7, 84–99. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.7.2021.233303> [in Ukrainian].
- Zakirov, M. B. (2018). Sluzhba informatsiino-analitychnoho zabezpechennia orhaniv derzhavnoi vlady (SIAZ) [Service of Information and Analytical Support of State Authorities (SIAZ)]. In *Ukrainska bibliotekna entsyklopediia* [Ukrainian Library Encyclopedia]. <https://bit.ly/3haYlsX> [in Ukrainian].